

Міністерство освіти і науки України
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра здоров'я людини та фізичної реабілітації

Затверджено

Проректор з наукової роботи
та інновацій,
проф. Бояр А. О. _____

«_____» _____ 2016 р.

Затверджено

Проректор з науково-педагогічної
і навчальної роботи та рекрутації,
проф. Гаврилюк С. В. _____

«_____» _____ 2016 р.

**ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ РОБОТИ З РІЗНИМИ
ГРУПАМИ НАСЕЛЕННЯ**

Робоча програма

нормативної навчальної дисципліни

Підготовки	доктора філософії
Галузі знань	22 Охорона здоров'я
Спеціальності	227 Фізична реабілітація

Луцьк – 2016

Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія і практика реабілітаційної роботи з різними групами населення» для підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії галузі знань 22 Охорона здоров'я, за спеціальністю 227 Фізична реабілітація. - 2016 р. - ____ с.

Розробник: Андрійчук О.Я. професор кафедри здоров'я людини та фізичної реабілітації Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, доктор наук з фізичного виховання та спорту, доцент

Рецензент: Белікова Н.О. завідувач кафедри теорії фізичного виховання, фітнесу та рекреації Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, доктор педагогічних наук, професор

Робоча програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри здоров'я людини та фізичної реабілітації
протокол № ____ від ____ . ____ . 20__ р.

Завідувач кафедри: _____ (Лях Ю.Є.)

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією Інституту фізичної культури і здоров'я Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
протокол № ____ від ____ . ____ . 20__ р.
Голова науково-методичної комісії інституту _____ (Мудрик Ж.С.)

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету, протокол № _____ від _____ 2016 р.

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науковою радою університету, протокол № _____ від _____ 2016 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів: 6	22 Охорона здоров'я	Заочна форми навчання
Модулів: 2	227 Фізична реабілітація	Нормативна
Змістових модулів: 2		Рік підготовки: 2
Загальна кількість годин: 180		Семестр: 4
		Лекції: 22 год.
Тижневих годин: аудиторних: 4 самостійної роботи: 9,5	Доктор філософії	Практичні: 10 год.
		Консультації: 0
		Самостійна робота: 148 год.
		Форма контролю: <u>екзамен</u>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Теорія і практика реабілітаційної роботи з різними групами населення» є формування в здобувачів знань на вмінь про зміст, функції й умови ефективного здійснення реабілітаційної діяльності та особливості її поетапної реалізації у реабілітаційних закладах та закладах соціального захисту населення в напрямку переходу від процесу відновлення до процесу оздоровлення.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Теорія і практика реабілітаційної роботи з різними групами населення» є :

- удосконалити знання здобувачів з основних теоретичних аспектів реабілітаційної роботи;
- розкрити зміст основних методик, концепцій, положень, які використовуються в реабілітації;
- поглибити у аспірантів знання про рухові можливості за умов основних нозологій;
- удосконалення вмінь щодо методів проведення тестування рухових можливостей за умов основних нозологій;
- вдосконалити знання із основних критеріїв дозування інтенсивності фізичних навантажень;
- поглибити знання із клініко-фізіологічних обґрунтувань та особливостей застосування лікувальної фізичної культури й інших засобів фізичної реабілітації у комплексному лікуванні хворих різноманітного профілю;
- удосконалити знання щодо особливостей складання схеми

процедур лікувальної фізкультури та їх документального оформлення.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми здобувачі повинні:

знати:

- основні чинники, що зумовлюють високий рівень функціональних можливостей організму людини, його працездатності та активного здорового довголіття;
- сутність основних понять, пов'язаних із реабілітаційними міроприємствами;
- сучасні підходи до розв'язання реабілітаційних завдань;
- основні принципи формування реабілітаційних програм;
- показання та протипоказання до призначення засобів фізичної реабілітації;
- характеристику традиційних та сучасних засобів відновної терапії;
- особливості застосування засобів фізичної реабілітації на етапі відновлення та стабілізації функцій організму;
- особливості організації діяльності реабілітаційних установ;
- алгоритм поетапного здійснення реабілітаційних заходів у реабілітаційних закладах та закладах соціального захисту населення у напрямку переходу від процесу відновлення до оздоровлення.

вміти:

- підбирати найбільш ефективні засоби фізичної реабілітації з метою досягнення стійкої ремісії на різних етапах реабілітації залежно від індивідуальних особливостей організму людини;
- комплексно використовувати різноманітні фізичні вправи, масаж та природні чинники як найбільш природовідповідних засобів відновлення здоров'я людини, реабілітації та покращення якості життя;
- використовувати науково-методичні знання з метою розробки та реалізації індивідуальних реабілітаційно-профілактичних та відновлювальних програм;
- оцінювати та контролювати ефективність реабілітаційних програм та визначати їх відповідність віку та фізичній підготовленості людини;
- розвивати особистісні якості, необхідні для здійснення реабілітаційної діяльності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 180 годин /6 кредитів ECTS.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теорія і практика реабілітації пацієнтів з різними видами патологій.

Тема 1.1. Фізична реабілітація хворих на захворювання серцево-судинної і дихальної систем

Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації хворих на ішемічну хворобу серця, при інфаркті міокарда, при стенокардії, при гіпертонічній хворобі, при вегето-судинній дистонії, гіпотонічній хворобі, ревматизмі.

Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації хворих на гострі запальні захворювання легень; при хронічних неспецифічних захворюваннях легень: при бронхітах, бронхоектатичній хворобі, емфіземі легень; при бронхіальній астмі

Тема 1.2. Фізична реабілітація хворих на захворювання травної та сечовидільної систем

Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації хворих на гастрити і виразкову хворобу шлунка та 12-палої кишки, при холециститі і жовчекам'яній хворобі, при спланхноптозі.

Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації у хворих на гломерулонефрит та інші гострі та хронічні захворювання сечовидільної системи

Тема 1.3. Фізична реабілітація пацієнтів з порушеннями обміну речовин, порушеннях та захворюваннях опорно-рухового апарату

Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації при ожирінні, цукровому діабеті, при подагрі.

Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації хворих на артрити та артози, при остеохондрозі хребта, при дефектах постави, сколіозах, плоскостопості.

Тема 1.4. Фізична реабілітація пацієнтів після травматичних ушкоджень м'яких тканин та опорно-рухового апарату

Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації в період іммобілізації, в післяіммобілізаційному періоді при переломах кісток, ампутаціях. Фізична реабілітація при ранах, опіках та відмороженнях.

Тема 1.5. Фізична реабілітація хворих на захворювання та після травм нервової системи

Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації хворих при мозковому інсульті, неврозах, паралічах та парезах, попереково-крижовому радикуліті, невритах.

Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації після травм головного мозку, травм спинного мозку.

Тема 1.6. Фізична реабілітація пацієнтів після оперативних втручань, гінекологічних захворювань

Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації при оперативних втручаннях на органах грудної клітки та органах черевної порожнини в ранньому та пізньому післяопераційному періодах,

Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації жінок при опущенні статевих органів і функціональному нетриманні сечі, при неправильному положенні матки

Тема 1.7. Фізична реабілітація в онкології, наркології, фтизіатрії та ВІЛ-інфікованих осіб

Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації при проведенні хіміотерапії, після променевої терапії, після оперативних втручань в онкології. Роль превентивної фізичної реабілітації.

Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації хворих на алкогольну та наркозалежність, ВІЛ-інфікованих осіб та членів їх сімей. Особливості застосування засобів фізичної реабілітації в фтизіатрії.

Змістовий модуль 2. Теорія і практика реабілітаційної роботи з пацієнтами різних вікових груп

Тема 2.1. Фізична реабілітація пацієнтів педіатричного та геріатричного профілю

Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації дітей з вродженими аномаліями розвитку, при дитячому церебральному паралічі, при інфекційних захворюваннях дитячого віку, при рахіті, при міопатії, при захворюваннях серцево-судинної та дихальної систем у дітей раннього віку, дошкільного та шкільного віку.

Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації враховуючи анатоמו-фізіологічні особливості органів і тканин у людей літнього та похилого віку.

Тема 2.2. Фізична реабілітація в акушерстві

Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації під час вагітності, в допологовому та в післяпологовому періодах, гімнастика при пологах.

Тема 2.3. Фізична реабілітація спортсменів дітей та дорослих

Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації при типових клінічних синдромах в спорті: дисвегетативному, гіпертензивному, астматичному, суглобовому, шкірному; після спортивних травм. Основні напрямки адаптаційної фізіотерапії, кінезотерапії. Особливості відновлення працездатності спортсменів за допомогою реабілітаційних засобів.

Тема 2.4. Фізична реабілітація інвалідів

Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації осіб-інвалідів з дитинства та інвалідів дорослого населення. Особливості реабілітації інвалідів з патологією органів зору, слуху, реабілітації нервово-психічних хворих, реабілітація інвалідів з порушеннями функцій опорно-рухового апарату

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Усього	у тому числі		
		Лек.	Прак.	Сам.
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Теорія і практика реабілітації пацієнтів з різними видами патологій.				
Тема 1.1. Фізична реабілітація хворих на захворювання серцево-судинної і дихальної систем	19	2	1	16
Тема 1.2. Фізична реабілітація хворих на захворювання травної та сечовидільної систем	19	2	1	16
Тема 1.3. Фізична реабілітація пацієнтів з порушеннями обміну речовин, порушеннях та захворюваннях опорно-рухового апарату	19	2	1	16
Тема 1.4. Фізична реабілітація пацієнтів після травматичних ушкоджень м'яких тканин та опорно-рухового апарату	19	2	1	16
Тема 1.5. Фізична реабілітація хворих на захворювання та після травм нервової системи	19	2	1	16
Тема 1.6. Фізична реабілітація пацієнтів після оперативних втручань, гінекологічних захворювань	19	2	1	16
Тема 1.7. Фізична реабілітація в онкології, в наркології, фтизіатрії та ВІЛ-інфікованих осіб.	18	2		16
Разом за змістовим модулем 1	132	14	6	112
Змістовий модуль 2. Теорія і практика реабілітаційної роботи з пацієнтами різних вікових груп				
Тема 2.1. Фізична реабілітація пацієнтів педіатричного та геріатричного профілю	12	2	1	9
Тема 2.2. Фізична реабілітація в акушерстві	12	2	1	9
Тема 2.3. Фізична реабілітація спортсменів дітей та дорослих	12	2	1	9
Тема 2.4. Фізична реабілітація інвалідів	12	2	1	9
Разом за змістовим модулем 2	48	8	4	36
Усього годин	180	22	10	148

5. Теми практичних занять

№ з/п	Тема	К-сть годин
1	Фізична реабілітація хворих на захворювання серцево-судинної, дихальної, травної та сечовидільної систем	2
2	Фізична реабілітація пацієнтів з порушеннями обміну речовин, порушеннях та захворюваннях опорно-рухового апарату, після травматичних ушкоджень м'яких тканин та опорно-рухового апарату	2
3	Фізична реабілітація хворих на захворювання та після травм нервової системи, пацієнтів після оперативних втручань, гінекологічних захворювань	2
4	Фізична реабілітація пацієнтів педіатричного та геріатричного профілю, фізична реабілітація в акушерстві	2
5	Фізична реабілітація спортсменів дітей та дорослих, фізична реабілітація інвалідів	2
	Разом	20

6. Самостійна робота

№ з/п	Тема	К-сть годин
1	Фізична реабілітація хворих на ІХС	16
2	Фізична реабілітація хворих на ХНЗЛ	16
3	Фізична реабілітація хворих на порушення пуринового обміну	16
4	Фізична реабілітація потерпілих після ампутацій кінцівок	16
5	Фізична реабілітація хворих з парезами та паралічами	14
6	Фізична реабілітація хворих після ургентних операцій	14
7	Фізична реабілітація ВІЛ-інфікованих осіб	14
8	Фізична реабілітація дітей першого року життя	14
9	Фізична реабілітація при патології вагітності	14
10	Фізична реабілітація інвалідів дитинства	14
	Разом	148

7. Методи та засоби навчання

Методи навчання: інформаційно-рецептивний; ситуативного дослідження; емпіричного, прогностичного та інших видів аналізу; ілюстративний; репродуктивний; метод проблемного підходу.

8. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Форма підсумкового контролю успішності навчання - екзамен

Перелік екзаменаційних питань для здійснення підсумкового контролю успішності навчання.

1. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації хворих на ІХС.
2. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації при інфаркті міокарда
3. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації хворих на стенокардію
4. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації хворих на гіпертонічну хворобу
5. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації хворих на вегето-судинну дистонію
6. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації хворих на дистонію
7. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації хворих на ревматизм
8. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації хворих на гострі запальні захворювання легень
9. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації хворих на бронхіти
10. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації хворих на бронхоектатичну хворобу
11. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації хворих на емфізему легень
12. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації хворих на бронхіальну астму
13. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації хворих на гатрит
14. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації хворих на виразкову хворобу шлунку
15. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації хворих на холецистит
16. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації хворих на жовчекам'яну хворобу

17. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації хворих на спланхноптоз
18. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації хворих на ожиріння
19. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації хворих на цукровий діабет
20. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації хворих на подагру
21. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації хворих на гломерулонефрит
22. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації після оперативних втручань на органах грудної клітки
23. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації після оперативних втручань на органах черевної порожнини
24. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації при переломах кісток
25. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації при ампутаціях
26. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації при ранах
27. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації при опіках
28. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації при відмороженнях
29. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації хворих на артрози
30. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації хворих на артрози
31. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації хворих при остеохондрозі хребта
32. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації при дефектах постави
33. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації при сколіозі
34. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації при плоскостопості
35. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації після травм головного мозку
36. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації при травмах спинного мозку
37. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації після інсульту
38. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації при неврозах

39. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації при паралічах та парезах
40. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації при попереково-крижовому радикуліті
41. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації при невритах
42. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації жінок при опущенні статевих органів
43. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації жінок при функціональному нетриманні сечі
44. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації жінок при неправильному положенні матки
45. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації онкологічних хворих
46. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації хворих на алкогольну та наркозалежність
47. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації ВІЛ-інфікованих осіб
48. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації хворих на туберкульоз
49. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації дітей з вродженими аномаліями розвитку
50. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації дітей, хворих на ДЦП
51. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації хворих на рахіт
52. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації при міопатії
53. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації при кардіореспіраторних захворюваннях у дітей різного віку
54. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації в геріатрії
55. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації під час вагітності
56. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації в допологовому та післяпологовому періоді.
57. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації при типових клінічних синдромах у спорті
58. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації інвалідів з патологією органів зору
59. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації інвалідів з патологією органів слуху
60. Теоретичне обґрунтування та практичне застосування засобів фізичної реабілітації інвалідів з порушенням функцій ОРА.

9. Методи та засоби діагностики успішності навчання

Методи та засоби діагностики успішності навчання: усне опитування, письмовий контроль, тестові завдання, ситуаційні та проблемні задачі навчальний проект комп'ютерне тестування.

10. Розподіл балів та критерії оцінювання

Оцінювання знань і умінь здобувачів здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати протягом усього вивчення курсу, становить 100. З них:

- 40 балів за поточне оцінювання (модуль 1);
- 60 балів за підсумкову модульну контрольну роботу (МКР) (модуль 2).

Поточне оцінювання.

Бали поточного оцінювання аспіранти набирають протягом практичних занять. За виступ на семінарі аспірант може отримати до 4 балів. Доповнення, зауваження та поправки виступів оцінюються за трьохбальною шкалою. Питання до виступаючих та викладача оцінюються у максимум 1 бал. Мінімальний крок оцінювання – 0,5 бала.

Усі набрані кожним з аспірантів за кожен змістовий модуль бали підсумовуються

Підсумкове оцінювання.

Підсумкове оцінювання проводиться у формі двох МКР. Перша МКР дає можливість здобувачу отримати 22 бали, друга – 38. Усі бали, набрані за МКР сумуються та додаються до балів, які здобувач отримав за змістовні модулі. На основі шкали оцінювання виставляється оцінка національна, та за шкалою ECTS

Поточний контроль (мах = 40 балів)										Модульний контроль (мах = 60 балів)	Заг. кіл. балів		
Модуль 1							Модуль 2						
Змістовий модуль 1							Змістовий модуль 2			Σ	МКР 1	МКР 2	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10				
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	40	22	38	100

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно

82-89	B	добре
75-81	C	
67-74	D	задовільно
60-66	E	
1 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання

Методичне забезпечення

Методичне забезпечення: методичні розробки лекцій, практичних занять, рекомендації щодо самостійної роботи; таблиці, слайди, відеоматеріали.

11. Список джерел

1. Богдановська Н. В. Фізична реабілітація хворих різних нозологічних форм: навчальний посібник / Н. В. Богдановська, І. В. Кальонова. – Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2016. – 314 с.
2. Мухін В. М. Фізична реабілітація / В. М. Мухін. – 3-тє вид. – К.: Олімп. л-ра, 2009. – 448 с.
3. Медична і соціальна реабілітація: підручник / В. Б. Самойленко, Н. П. Яковенко, І. О. Петряшев та ін. – К.: ВСВ «Медицина», 2013. – 464 с.
4. Медична та соціальна реабілітація: навчальний посібник/ За заг. ред. І. Р. Мисули, Л. О. Вакуленко. – Тернопіль: ТДМУ, 2006. – 402 с.
5. Мухін В. М. Фізична реабілітація в травматології: монографія / В. М. Мухін. – Л.: ЛДУФК, 2015. – 428 с.
6. Ногас А. О. фізична реабілітація при множинних захворюваннях: навчально-методичний посібник / А. О. Ногас, І. М. Григус. – Рівне, 2012. – 100с.
7. Порада А. М. Основи фізичної реабілітації: навч. посібник / А. М. Порада, О. В. Солодовник, Н. Є. Прокопчук. – К.: Медицина, 2006. – 248 с.

Додаткова література

1. Абрамович С.Г. Основы физиотерапии в гериатрии: Учебное пособие - Иркутск: РИО ИГИУВа. - 2008. - 190 с.
2. Андрійчук О. Я. Фізична реабілітація хворих на гонартроз : монографія / Ольга Ярославівна Андрійчук. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. – 344 с.
3. Андріюк Л. В. Фізіотерапія та немедикаментозні методи лікування у роботі сільської лікарської амбулаторії загальної практики сімейної медицини / Л. В. Андріюк, С. М. Тимофєєва, С. І. Залозецький та ін. – Львів, 2013. – 73 с.
4. Дикий Б.В., Немедикаментозні методи в реабілітації хворих на бронхіальну астму: Методичні рекомендації. / Б. В. Дикий, Б. В. Росток-Резнікова. – Ужгород, 2013. – 37 с.

5. Дубогай О. Д. Методика фізичного виховання студентів спеціальної медичної групи : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Олександра Дмитрівна Дубогай, Анатолій Васильович Цьось, Марина Василівна Євтушок. – Луцьк : Східно-європ. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. – 276 с.
6. Ингерлейб М. Б. Анатомия физических упражнений / М. Б. Ингерлейб. — Изд. 2-е. — Ростов н/Д : Феникс, 2009. — 187 с.
7. Карякина О. И. Основы реабилитации инвалидов: учебное пособие. – Волгоград: Из-во Волгоградского государственного у-та, 1999. – 88 с.
8. Лікувальна фізична культура при захворюваннях серцево-судинної системи : методичні рекомендації. – Ужгород. – 2014. – 62 с.
9. Медицинская реабилитация в спорте : Руководство для врачей и студентов / Под общ.ред. В.Н. Сокрута, В.Н. Казакова.— Донецк: «Каштан», 2011. — 620 с.
10. Спортивна медицина: підручник для студентів і лікарів / За заг. Ред.. В. М. Сокрута – Донецьк: «Каштан», 2013. – 472 с.
11. Стандарти діагностики та лікування в загальнолікарняній практиці. Внутрішні хвороби: навчальний посібник / [В. М. Ждан, Л. М. Шилкіна, М. Ю. Кітура та ін.]. – Полтава, ТОВ «АСМІ», 2012. – 224 с.
12. Степашко М. В. Масаж і лікувальна фізична культура в медицині: підручник / М. В. Степашко, Л. В. Сухостат. – К.: Медицина, 2006. – 288 с.
13. Сфера діяльності фізичного терапевта/фахівця фізичної реабілітації: Інформаційний посібник. – [б.в.д]. - 14 с.
14. Фізична реабілітація, спортивна медицина : підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / [В. В. Абрамов, В. В. Клапчук, О. Б. Неханевич та ін.]; за ред. професора В. В. Абрамова та доцента О. Л. Смирнової. – Дніпропетровськ, Журфонд, 2014. – 456 с.
15. Фізична реабілітація та спортивна медицина в стоматології: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / [Є.Л.Михалюк, С.М.Малахова, О.О.Черепок, О.Л.Смирнова]. – Запоріжжя: ЗДМУ, 2011. – 160 с.
16. Шурыгина Ю. О. Теоретические основы социально-медицинской реабилитации различных групп населения: Учебно-методическое пособие. – Улан-Удэ: Изд-во ВСГТУ, 2005. – 100 с.
17. Ячнюк Ю. Б. Відновлювані засоби у фізичній культурі і спорті: навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти України III-IV рівнів акредитації. – Чернівці: ЧНУ, 2011. - 387 с.